דרשוני כרך א — פטירת מרים

פטירת מרים‏תמר ביאלה

אמר הקב"ה משוקיותהון עלי, ורבנין אמרין עתידין נפשיהון של אלו לינטל בנשיקה. א"ר עזריה, מצאנו שנפשו של אהרן לא נטלה אלא בנשיקה, הה"ד 'וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הֹר הָהָר עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם' (במדבר לג, לח), ונפשו של משה מניין, שנא' 'וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה' (דברים לד, ה). מרים מנין, דכתיב 'וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם' (במדבר כ, א). מה 'שם' שנא' להלן 'על פי ה'', אף כאן כן, אלא שגנאי לפרשו. (שיר השירים רבה א, ה)

מאותו היום ששבה מרים למחנה, התקיים בה מה שאמר הקב"ה 'הלא תכלם' (במדבר יב, יד) והייתה נחבאת בתוך האוהל ולא מתגלית עוד לבני ישראל. כאותה הלבנה שביקשה אף היא למלוך בשווה, ונאמר לה 'לכי ומעטי את עצמך', הייתה יוצאת רק בשעה שיורדת החשכה, וממהרת אל אותה הבאר שהניח להם הקב"ה, שהייתה מתגלגלת עמם במסעותיהם.ישבה מרים בדד, שפחד העם מצרעת שֶׁבָּהּ, שמא תשוב, ואף היא ממתנת הייתה לאותה הצרעת שתבוא ותשחית פניה ותיטול נשמתה.ומה הייתה עושה בכל לילה בשעה שהייתה באה לאותה באר? הייתה גוחנת על אותם מים, לראות בהם אם הועם זיו פניה. ביקשה לידע שמא עור שתלוי בהן נאכל, ועיניה שבות ושוקעות להן בקבריהן. באותה שעה שהייתה רואה שפניה זיו נהרה נסוך עליהן, שביקשה מחילה ומחול לה – הייתה בוכה עליהן שלא רואין אותן בני אדם ולא נושקין להן עוד, לא אהובה, לא אחיה ולא חברותיה.לילה אחד, בשעה שהלכה כדרכה לבאר וביקשה לבדוק אספקלריה שלה, נתגלו לה באותם המים מעל פניה פני לבנה במילואה. היו דמעותיה נושרות לתוך הבאר, ובבואות של פניה ופני הלבנה מתערבבות זו בזו.

עוד היא בוכה, החלו המים שוקעים. ביקשה מרים לראות מה היה להן, כפפה עצמה על פי הבאר ונפל לבה בקרבה, שלא נראו במים איקונין שלה. אימצה עיניה לתוך המים ומתוך כך עלתה בהם שוב לבנה במילואה. הייתה הלבנה מרצדת במים, והיו פניה מסתתרים ומתגלים ונדמים כפני יוכבד אמה.גאה לבה של מרים, שגעגועים שהיו כלואים בה מיום שמתה אמה שברו מפתח של לב והציפוהו. ביקשה להביט בה עוד, השקיעה ראשה בבאר עד שהרגישה פה נושק לה על פיה.נשמט כדה הריק לאדמה ונשבר.

עם אור ראשון, אותו שקראוהו איילת השחר, באו בנות ישראל למלא כדיהן מאותה הבאר ומצאוה שהיא יבשה. אמרו, נקרא למרים אחותנו שתעלה את המים, שלא ניתנה לנו באר בנדודינו אלא בעבורה.אמרו: מי תיכנס לאותו האוהל, שיראות היו מלבוא בו.אמרה ציפורה: אני אכנס, שמחמת שביקשה להשיב את אישי אלי, נזרקה בה אותה המחלה. מצאתה שהיא שכובה במיטתה, מעוטפת באור רך, עיניה עצומות ופיה שמוט כתינוקת.אמרה, הדרן עלך אחותי.יצאה ואמרה להן.יש

אומרים, בשעה שהיו מכינות גופתה לקבורה היו סופדות לה 'מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה' (שיר השירים ו, י). ויש אומרים שהיו סופדות: 'ישקני מנשיקות פיהו' (שם, א, ב).

לכי ומעטי את עצמך – בבלי, חולין ס, ע"ב. לאותה הבאר ... שהיתה מתגלגלת עמם במסעותיהם – במדבר רבה א, ב. אותו שקראו לו איילת השחר – ירושלמי, יומא, פרק ג הלכה ב. שלא ניתנה לנו באר בנדודינו אלא בעבורה – במדבר רבה א, ב. שביקשה להשיב את אישי אלי – ספרי, במדבר צט.